
Könyvszemle

Jana Jünger (szerk.):
Ärztliche Kommunikation
(Orvosi kommunikáció)

Schattauer, Stuttgart, 2018
687 oldal, 39,99 Euró
ISBN: 978-3-608-43252-7

Amikor a németországi orvosképzésről olvasok, általában az a benyomásom, hogy az jól szervezett – jelen kötet szerkesztői előszavát olvasva is, amikor Jana Jünger az orvosi kommunikáció oktatásának fejlődéséről ír. A tárgyat 20 éve tették kötelezővé Németországban, és néhány éve, az orvosképzés reformja során témái bekerültek a képzési kompetenciák országosan egységes katalógusába is. Jünger volt a koordinátora annak a munkának, amelyben a kommunikációs kompetenciák oktatásához – több száz kolléga együttműködésével – egy mintatantervet dolgoztak ki. E tanterv három éve történt hivatalos elfogadása óta a kommunikációs kompetenciák a képzést lezáró államvizsga részét képezik (felmenő rendszerben, először 2020-tól).

Jelen kötet az orvosképzés egészét végigkísérő kommunikációs tárgyak/gyakorlatok tankönyveként készült. Több mint 100 szerző, 47 orvosi karról, 30 orvosi szakterületről vett részt a megírásban. (Úgy tűnik, hogy Németországban az orvosi kommunikáció nem csak a „pszichoszakmák” szívügye, hanem az orvoslás minden területén vannak kollégák, akik elkötelezettek a betegorientált, humánus orvoslás iránt és kompetensek a kommunikációs témákban. A kötet szerkesztője maga is belgyógyász.) A szerkesztő jó szervezőkészségét mutatja, hogy a nagyszámú résztvevő ellenére koncepciójában és felépítésében egységes tankönyv jött létre.

A kötet hat tematikus egységbe rendezi a 25 fejezetet. Az első rész az orvosi kommunikáció alapjaival foglalkozik, érzékelteti annak jelentőségét a mai orvosi gyakorlat meghatározó helyzetében. A második részben orvosi kommunikációs feladatokról és készségekről olvashatunk, többek között a betegségek pszichoszociális szempontjainak figyelembevételéről, a kommunikáció különböző szintjeiről, az érzelmek kezeléséről, a szomatikus vizsgálatról, a közös döntéshozatalról. Ezt követően közel száz oldalban az orvosi interjú általános és specifikus helyzeteiről van szó. A harmadik rész az érzelmileg megterhelő helyzetekben történő kommunikációval foglalkozik.

A negyedik az orvos–beteg-kapcsolat kihívásait, pl. a kockázati kommunikációt, az életmód-változtatás ösztönzését, a non-adherencia kezelését tárgyalja. Az ötödik rész a kommunikáció szociokulturális szempontjait járja körbe. A befejező rész pedig a különböző kommunikációs csatornák és elrendezések sajátosságait mutatja be.

Mindegyik fejezet egy esetbemutatással vagy valamilyen hétköznapi orvosi helyzettel kezdődik. Az esetvignettát követően az adott betegséggel és témakörrel kapcsolatos alapvető információkat, evidenciákat találjuk, majd egy sikeres orvos–beteg kommunikáció példáját olvashatjuk. A fejezetek az eset valóságába ágyazottan dolgozzák ki az aktuálisan releváns kommunikációs témákat, s mindezeket konkrét példák és dialógusok szemléltetik. Mindegyik téma a gyakorlatban fontos ismeretek rövid összefoglalásával, „gyakorlati tippel” zárul, amit egy vagy több gyakorló feladat és bőséges irodalomjegyzék követ. (További eseteket és ehhez kapcsolódó feladatokat a kötet végén összegyűjtve is találhatnak az olvasók.)

Néhány kommunikációs modellt, amelyet ma már általánosan használnak, mint pl. az érzelmekről történő kommunikációt segítő NURSE-modellt, a kötet csak egyszer tárgyalja részletesen. A további témákban a modellnek csak az adott kontextusban lényeges megjelenését mutatják be a szerzők, és kereszthivatkozás jelzi a részletes ismertetés helyét. A komplexebb kommunikációs készségek tanulása során – a felsőbb években – ezzel lehetőség nyílik az alapok ismételtesére.

A kötet legérdekesebb vonása, hogy szerzői a kommunikációs ismereteket következetesen összekapcsolják az illusztrációként használt esetek kezelési indokával, a páciensek szándékával, valamint a szükséges orvosi ismeretekkel. A szerkesztő nyíltan vállalt meggyőződése, hogy azok a kommunikációs elméletek és technikák, amelyek a beteggel történő kommunikáció során nem integrálódnak a betegorientált viszonyulással és a szükséges orvosi alaptudással, csak korlátozott segítséget nyújthatnak. Az integráltan elsajátított kommunikációs ismeretek és kompetenciák leginkább abban segítik az orvosokat, hogy betegorientált viszonyulásukat és empátiájukat bármely helyzetben érzékelhetővé tegyék a beteg számára. Az esetek kontextusában, integráltan bemutatott kommunikációs modellek és technikák azt is jelzik, hogy az elsajátított ismeretek és készségek csak viszonyítási pontokként működnek, amelyek segítenek a beszélgetés strukturálásában, és abban, hogy figyelni lehessen az adott helyzetben fontos dolgokra – különösen az orvosilag és emberileg kihívást jelentő helyzetekben, illetve amikor kevés idő áll rendelkezésre. Ilyen értelemben a kommunikáció csak eszköz, a cél a gyógyítás során a szerepek minél harmonikusabb illeszkedése.

Összességében ez a könyv számomra várakozáson felül hasznos és érdekes volt, amit az elkövetkező években biztosan sokszor fogok még lapozgatni, oktatóként és klinikusként egyaránt. Mindenkinek ajánlom, aki tanulja és gyakorolja a gyógyítás művészetét.

Tiringer István

E-mail: istvan.tiringer@aok.pte.hu

